

Решетник Л. Л., Проценко А. М., Столяр В. Г., Волинець В. М.

10-річний ювілей кафедри стоматології інституту післядипломної освіти національного університету імені О.О.Богомольця

Кафедра стоматології Інституту післядипломної освіти НМУ імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Резюме. Надано нарис історії кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця до 10-річчя від дня заснування, висвітлено досягнення та перспективи розвитку.

Ключові слова: кафедра стоматології Інституту післядипломної освіти, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, історія.

Кафедра стоматології була заснована на базі Стоматологічного медичного центру НМУ імені О. О. Богомольця 1 серпня 2014 року згідно з наказом ректора Національного медичного університету імені О. О. Богомольця № 399 від 14 липня 2014 р. Вона стала першою кафедрою, на базі якої був створений Інститут післядипломної освіти, який очолив доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, член-кореспондент НАМН України Юрій Леонідович Кучин.

Інститут післядипломної освіти — це один із наймолодших навчальних і наукових підрозділів НМУ імені О. О. Богомольця. За короткий проміжок часу він став відомим в усій Україні. На післядипломному рівні здійснюється підготовка лікарів-інтернів за 23 спеціальностями. Також заклад пропонує 76 циклів вторинної спеціалізації для медиків з усієї України, курси перепідготовки, понад 50 циклів тематичного удосконалення щорічно. Кафедра стоматології є однією з провідних кафедр Інституту післядипломної освіти НМУ імені О. О. Богомольця.

Завідувачем кафедри стоматології з початку її діяльності до 2022 р. була професор, доктор медичних наук, Марина Юріївна Антоненко. Вона є визнаним науковцем, автором понад 250 наукових праць, зокрема співавтором 6 підручників, 4 навчальних посібників, 4 монографій, а також 26 патентів. Вона входить до складу кількох вчених рад, у тому числі спеціалізованих вчених рад по захисту докторських дисертацій. Активно співпрацює з науковими журналами, є членом редакційної колегії 8 фахових

науково-практичних журналів. За цей короткий період відзначена двома Почесними грамотами МОЗ України, Подяками та Почесними грамотами Київської міської державної адміністрації.

Навчальна робота. За її активної діяльності кафедра значно розширилась і були організовані нові клінічні бази, на яких науково-педагогічний колектив кафедри здійснює післядипломну підготовку лікарів-інтернів. Зокрема це:

- Стоматологічний медичний центр НМУ імені О.О. Богомольця м. Київ, вул. Зоологічна, 1;
- Центр сприяння розвитку ортодонції «ЮВІС» м. Київ, вул. Січових Стрільців, буд. 48;
- Центральна стоматологічна поліклініка МВС України м. Київ, вул. Кутузова, 14;
- ТОВ «АртСмайл» м. Київ, вул. Глибочицька, 40 е;
- ТОВ «Стоматологічний центр Liberty Dent» м. Київ, вул. Золотоустівська, 34;
- ТОВ «Академічна стоматологія» м. Київ, вул. Є. Чавдар, 2, офіс 190;
- ТОВ «Трішіро» м. Київ, вул. Шота Руставелі, 20;
- Стоматологічний центр «Ukrself» м. Київ, вул. Велика Васильківська, 134.

З перших років існування кафедра тісно співпрацює з Науково-дослідним інститутом експериментальної та клінічної медицини під керівництвом доктора медичних наук, професора Л.В. Натрус. Особливо плідною є співпраця з АТ «Укрзалізниця» (філія «Центр охорони здоров'я» Київської клінічної лікарні на залізничному транспорті № 1). При виконанні НДР кафедра стоматології має

партнерські відносини з іншими кафедрами НМУ, зокрема з кафедрою терапії, інфекційних хвороб та дерматовенерології післядипломної освіти НМУ імені О. О. Богомольця під керівництвом доктора медичних наук, професора О. Ю. Губської, кафедрою ендокринології НМУ імені О. О. Богомольця (доктор медичних наук, професор Ю. І. Комісаренко), кафедрою загальної хірургії № 2 НМУ імені О. О. Богомольця (доктор медичних наук, професор О. О. Іоффе) та ін.

Стратегічним завданням кафедри стоматології післядипломної освіти є підвищення кваліфікації фахівців за основними стоматологічними спеціальностями на циклах стажування, спеціалізації, тематичного удосконалення — для лікарів-стоматологів різних спеціальностей, а саме:

- терапевтична стоматологія
- пародонтологія
- хірургічна стоматологія
- ортопедична стоматологія
- дитяча стоматологія
- ортодонтія
- з актуальних проблем сучасної стоматології, а також лікарів-інтернів та лікарів-курсантів за фахом «Загальна практика — сімейна медицина».

Колектив кафедри проводить значну педагогічну роботу по керівництву навчальним процесом лікарів-інтернів на клінічних базах. З цією метою постійно проводиться розробка нових навчальних планів і оновлення наявних з урахуванням змін в освітньо-кваліфікаційних характеристиках.

Постійно проводиться розробка методичного забезпечення, яке дозволяє на належному рівні викладати нові теми, що не відображені в реальних планах або штучно розподілені між окремими кафедрами. З цією метою проводиться робота над новими навчальними посібниками, які враховують нові сучасні технології, методи діагностики та лікування.

Для поліпшення навчального процесу проводиться оптимізація програм лекцій та зміна підходу до їх проведення. Щорічно оновлюються лекції очного циклу для всіх лікарів-інтернів; організація і контроль якості підготовки до ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3. Стоматологія» тощо.

З розширенням навчальних баз поліпшується забезпечення навчання лікарів-інтернів на сучасному рівні з використанням новітніх матеріалів і технологій [1–3]. Постійно відбувається широке впровадження в навчальний процес нових методів навчання, які передбачають застосування сучасних цифрових методів навчання; підготовку та постійне оновлення баз тестів, ситуаційних задач, теоретичних питань для аудиторної роботи студентів; оновлення бази контрольних матеріалів до підсум-

кового контролю знань лікарів-інтернів тощо [4, 5]. З цією метою постійно відбувається підвищення кваліфікації викладачів кафедри, впровадження практик обміну досвідом педагогічної роботи серед викладачів кафедри шляхом доповідей на методичних засіданнях. Аналіз результатів роботи кафедри з оптимізації методики викладання відображено у відповідних публікаціях і доповідях на науково-методичних конференціях [6, 7].

Для забезпечення педагогічного процесу за роки діяльності кафедри досвідченими викладачами кафедри розроблено навчальні плани та програми для спеціалізації за фахом «Дитяча стоматологія», «Терапевтична стоматологія», «Ортопедична стоматологія», «Хірургічна стоматологія», «Ортодонтія» та «Пародонтологія».

Напрями тематичного удосконалення лікарів постійно розширюються та оновлюються. На цей час кафедрою проводяться такі цикли тематичного удосконалення:

1. ТУ «Сучасні технології ендодонтичного лікування», контингент: лікарі-стоматологи-терапевти.

2. ТУ «Ускладнення ендодонтичного лікування», контингент: лікарі-стоматологи-терапевти.

3. ТУ «Лазерні технології в комплексній терапії карієсу та його ускладнень, захворювань тканин пародонту та слизової оболонки порожнини рота», контингент: лікарі-пародонтологи, лікарі-стоматологи, лікарі-стоматологи-терапевти, лікарі-стоматологи-хірурги.

4. ТУ «Цифрові технології та основи комп'ютерного моделювання в стоматології», контингент: лікарі-стоматологи, лікарі-стоматологи-ортопеди.

5. ТУ «Сучасні питання знеболення у стоматології», контингент: лікарі-стоматологи-хірурги, лікарі-стоматологи.

6. ТУ «Санация порожнини рота у дітей в умовах загального знеболення», контингент: лікарі-стоматологи дитячі, лікарі-стоматологи.

7. ТУ «Сучасні аспекти дентальної імплантації», контингент: лікарі-стоматологи, лікарі-стоматологи-ортопеди, лікарі-стоматологи-хірурги.

8. ТУ «Проведення прямої реставрації фронтальної та бокової групи зубів за допомогою Wax-ur та силіконового ключа», контингент: лікарі-стоматологи-терапевти.

9. ТУ «Лікувально-профілактичний супровід пацієнтів різного віку під час лікування незнімною ортодонтичною апаратурою», контингент: лікарі-стоматологи дитячі, лікарі-стоматологи, лікарі-стоматологи-ортоданти.

10. ТУ «Сучасні протоколи використання мікроімплантів у практиці лікаря-ортодонта», контингент: лікарі-стоматологи-ортоданти, лікарі-стоматологи.

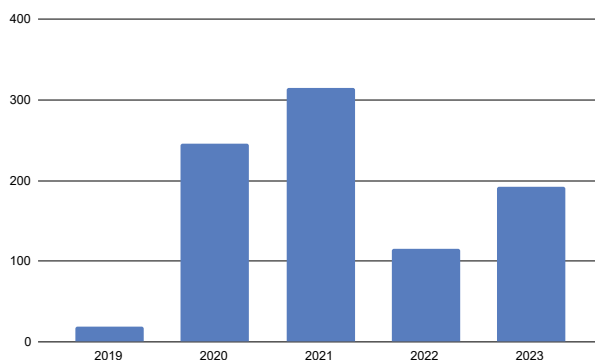

Рис. 1. Підвищення кваліфікації кафедри стоматології з 2019 по 2024 роки

Всі вищезазначені цикли ТУ проводяться протягом 1 чи 2 тижнів (39 та 78 годин відповідно).

Протягом 2014–2024 років на кафедрі проведено понад 36 циклів ТУ (у режимах офлайн/онлайн) для понад 1000 лікарів та 965 лікарів-стоматологів, які здобувають вторинну спеціалізацію з пародонтології, ортодонції, терапевтичної дорослої і дитячої стоматології, хірургічної та ортопедичної стоматології (рис. 1).

На сьогодні ця робота на кафедрі активно продовжується. Під час пандемії COVID-19 у 2020 році кафедра оперативно трансформувала очне навчання в дистанційну форму навчання. Це стало можливим завдяки наявності потужних інтернет-ресурсів кафедри та закріпленим навичкам викладачів ними користуватися. Дистанційне навчання дало змогу продовжувати навчання лікарям-інтернам з усієї території України попри обмеження в пересуванні. В умовах воєнного стану 2022–2024 рр. також продовжується робота кафедри та лікарі-стоматологи-інтерни можуть не тільки продовжувати дистанційне навчання, але й удосконалювати свої навички як і в мирний час в навчальних кабінетах кафедри та у відділеннях клінічних баз кафедри.

Протягом 2014–2023 років кафедрою стоматології ІПО випущено 2664 лікарів-стоматологів, зокрема 91 особа навчалася за кошти державного замовлення (рис. 2).

Лікарі-інтерни та слухачі курсів спеціалізації отримують практичні навички, проводять лікування таких стоматологічних захворювань, як карієс зубів, ускладнення каріозного процесу, некаріозні ураження твердих тканин зуба, захворювання пародонту, слизової оболонки порожнини рота. Під керівництвом викладачів кафедри надається амбулаторна хірургічна стоматологічна допомога з приводу операції видалення зуба, атипичного видалення, резекції верхівки кореня, пластики вуздечок, розкриття субперіостальних абсцесів та інші. Лікарі-інтерни мають можливість практично закріпити отримані теоретичні знання в клінічних базах кафедри, набути досвіду роботи та спілкування з пацієнтами [8, 9].

За період з 2023 року кафедра стоматології організувала та провела понад **35 освітніх заходів**, а саме три семінари для лікарів-інтернів та слухачів циклів спеціалізації «*Цікава та загадкова ендодонтія*» – 31 жовтня 2023 р., спікер-викладач кафедри доцент, кандидат медичних наук Р. В. Попов, науково-практичний семінар «*Безбар’єрна медицина. Професійна комунікація лікаря стоматолога та пацієнта*» – 10 жовтня 2023 р. Конференція за участю представників «Інституту спеціальної педагогіки і психології імені М. Ярмаченка НАПН України» та представників ІПО; майстер-класи «*Аналогові відбитки, діагностичні моделі та їх аналіз*»,

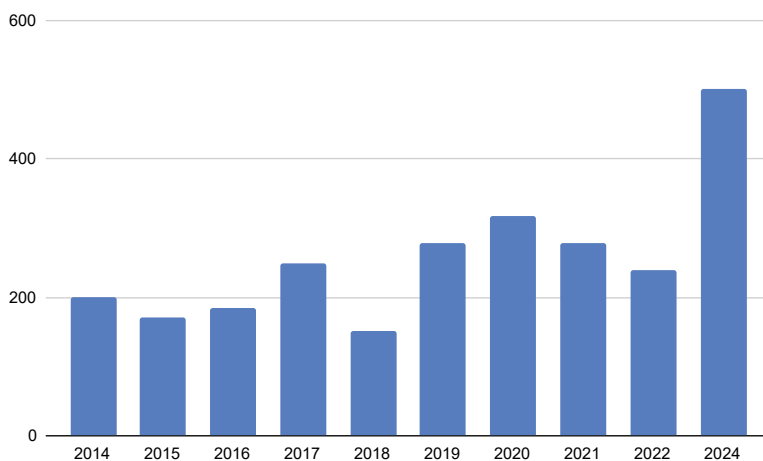

Рис. 2. Кількість випускників на кафедрі стоматології за період 2014–2023 рр.

«Робота з артикулятором. Початок», «Цифрові відбитки», «Мікропротезування постійних зубів у дітей», воркшоп «Клінічне застосування діодних лазерів у стоматології» — разом з освітнім центром «Стаміл» та «Препарування зубів під різні види безметалевих керамічних реставрацій»; практичний курс «Майстерність препарування корневих каналів ротаційними та реципрокними інструментами. Від теорії до практики» та «Клінічні етапи виготовлення ортопедичних конструкцій з опорою на дентальні імплантати» і ця робота постійно продовжується.

На кафедрі ефективно працює студентський науковий гурток кафедри (керівник — доктор медичних наук, професор А. В. Борисенко). На його засіданнях обговорюються актуальні теми сучасної стоматології та відпрацьовуються практичні навички у клінічних кабінетах або фантомах. Тут лікарі-стоматологи мають змогу дізнатися про найсучасніші протоколи лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань. Доповіді базуються на сучасних науково-доказових джерелах. Тематика засідань гуртка тісно переплітається із науковими напрямами викладачів-консультантів кафедри. Також у гуртку відбувається обговорення результатів роботи за відповідний період, узгодження подальшої роботи наукового гуртка, заслуховування доповідей лікарів-інтернів за результатами проведених досліджень [10].

Свого часу при створенні кафедри професор М. Ю. Антоненко дуже прискіпливо підбирала її кадровий склад. На сьогодні науково-педагогічний колектив кафедри складається з трьох докторів медичних наук, 10 доцентів, 14 кандидатів медичних наук (з них 4 — PhD) та чотирьох старших лаборантів. Колектив кафедри відзначає високу професійну компетентність, володіння сучасними педагогічними технологіями, уміння командної роботи, високі моральні якості кожного співробітника. Це забезпечує кафедрі стоматології ІПО високий авторитет як серед пацієнтів, так і серед медичної громадськості України та за її межами.

З метою підвищення якості викладання та навчання лікарів-стоматологів-інтернів, підвищення рівня навчально-методичної, науково-дослідної роботи та лікувальної допомоги кафедру стоматології ІПО у 2021 році було реорганізовано у 2 кафедри: кафедру стоматології й кафедру щелепно-лицевої хірургії та сучасних стоматологічних технологій Інституту післядипломної освіти, яку очолив професор, доктор медичних наук, заслужений лікар України А. В. Копчак.

З 2023 року колектив кафедри стоматології працює під керівництвом доцента, кандидата медичних наук Андрія Миколайовича Проценка, який активно працює над виконанням докторської дисертації. Має

вищу атестаційну категорію зі спеціалізації «Ортопедична стоматологія». Автор та співавтор понад 36 міжнародних та вітчизняних наукових праць, серед яких 5 деклараційних патентів. Під його керівництвом колектив кафедри успішно здійснює підготовку лікарів-інтернів за спеціальністю «Стоматологія», проходження циклів ТУ та вторинної спеціалізації, а також плідно розробляє шляхи розв'язання актуальних проблем сучасної наукової та практичної стоматології.

Науково-дослідна робота. Колектив кафедри здійснює потужну науково-дослідну діяльність, вирішуючи актуальні проблеми стоматології та впроваджуючи здобутки в систему практичної охорони здоров'я. Впродовж десятиліття успішно проведені науково-дослідні теми: «Наукове обґрунтування оптимізації діагностики, лікування і профілактики основних стоматологічних захворювань в осіб працездатного віку» (№ держреєстрації 0115U000907, 2015–2018 рр.); «Наукове обґрунтування ранньої діагностики генералізованих захворювань пародонта хронічного та загостреного перебігу» (№ держреєстрації 0118U100471, 2019–2023 рр.). Зараз колектив кафедри плідно розробляє наступну тему НДР — «Міждисциплінарний підхід в профілактиці, лікуванні та реабілітації пацієнтів із захворюваннями пародонта та порушенням функціональної оклюзії» (№ держреєстрації 0123U105134, ініціативно-пошукова, 2024–2026 рр.). Результати науково-дослідної роботи колективу кафедри впроваджені у практичну роботу стоматологічних установ, які надають допомогу дітям і дорослим України в містах Києві, Миколаєві, Тернополі, Черкасах, Чернігові, Одесі, Рівному.

З самого початку створення кафедри був взятий курс на підготовку висококваліфікованих наукових та педагогічних кадрів через аспірантуру. Сьогодні день на кафедрі навчаються 11 аспірантів різної форми навчання (денної очної/вечірньої та заочної).

З 2014 року на кафедрі підготовлено та захищено 1 докторську (проф. З. Є. Жегулович) та 7 дисертацій докторів філософії (PhD): В. В. Славінська, Д. Д. Майбородіна, Л. Л. Решетник, Є. В. Шуминський, Д. М. Черногорський, Т. О. Павличук, Т. В. Кустрьо за фахом «Стоматологія». В них плідно розвивається науковий напрям співробітників кафедри з профілактики та комплексного лікування захворювань пародонта.

За час існування кафедри надане вчене звання *професор* закладу вищої освіти З. Є. Жегулович, а вчене звання *доцент* закладу вищої освіти було присвоєне Т. А. Мельничук, Н. А. Зелінській, Н. А. Дземан, О. Д. Головчанській, Ю. І. Бабаскіну, Т. А. Шуминській, О. А. Значковій, О. С. Лисенку, Р. В. Попову, В. Г. Столяр, Л. Л. Решетник та М. Л. Шемелько.

За період існування кафедри стоматології співробітниками опубліковано 5 монографій, підручник, 2 навчальних посібники з грифом МОН України, понад 254 праці наукового і навчально-методичного характеру, серед яких 69 наукових робіт, що індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of science Core Collection, 1 інформаційний лист, зареєстровано 19 патентів на корисну модель.

Співробітники кафедри активно і регулярно беруть участь з науковими доповідями на багатьох міжнародних і національних з'їздах, а також постійно підвищують свою кваліфікацію у різних закладах України та закордоння. Так, 25–26 березня 2024 року А. М. Проценко відвідав науково-практичний тренінг по прямим і непрямим реставраціям на базі симуляційного тренінгового центру Європейської компанії “Invocar Vivadent AG” у м. Шаан, Ліхтенштейн. Ця компанія взяла на себе витрати з навчання на своїй базі для українських фахівців. І така співпраця є актуальною для розвитку новітніх технологій в українській стоматології.

На базі кафедри стоматології проводиться наукова робота серед лікарів-інтернів та молодих вчених кафедри. Результати їх роботи представляються не тільки на вітчизняних, а й на міжнародних конференціях, з яких вони повертаються не тільки із новими враженнями, емоціями та неоціненним досвідом. Лікарі-інтерни на кафедрі стоматології НМУ рано залучаються до наукової роботи. Багато з них перетворилися в провідних фахівців-практиків, керівників медичних закладів і тощо.

Лікувальна робота. Питання лікувальної роботи співробітників кафедри та хід її виконання заслу-

ховували на медичній раді університету і завжди отримували позитивну оцінку. На кафедральних засіданнях заслуховуються питання про стан лікувальної роботи та методи її покращення. Виконання обсягу лікувальної роботи кафедри постійно стоїть на порядку денному щомісячних засідань кафедри. Лікувально-консультативна робота кафедри проводиться за календарним планом та графіком роботи співробітників, а також на практичних заняттях зі лікарями-інтернами.

Співробітники кафедри надають весь спектр стоматологічної допомоги пацієнтам, зокрема ортопедичної, терапевтичної дорослої та дитячої, дитячої хірургічної стоматології, ортодонтії, пародонтології. Слід зазначити, що весь комплекс стоматологічної допомоги на базі стоматологічного медичного центру НМУ для дітей-сиріт та воїнів ЗСУ надається безплатно. На даний час співробітники кафедри стоматології проводять безплатну санацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Наприклад, 7 грудня співробітники кафедри стоматології відвідали Київський обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей «Сезенків», що у Бариськівському районі Київської області. Окрім святкової програми із врученням подарунків для дітей-сиріт, фахівці НМУ, професійні лікарі-стоматологи провели профілактичний стоматологічний огляд вихованців Центру та майстер-клас по догляду за зубами та порожниною рота. Відтак за ініціативи та підтримки ректора НМУ Юрія Кучина вихованців центру соціально-психологічної реабілітації лікуватимуть у Стоматологічному медичному центрі нашого Університету. Нині на вихованні у Київ-

Рис. 1. Навчальний процес на кафедрі стоматології ІПО НМУ імені О. О. Богомольця

Рис. 2. Лікування військових на кафедрі стоматології ІПО НМУ імені О. О. Богомольця

ському обласному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей «Сезенків» перебуває 35 дітей.

Співробітники кафедри впроваджують сучасні методики лікування карієсу та його ускладнень, захворювань тканин пародонта, лікування оклюзійних порушень та м'язово-суглобових розладів жувального апарату із застосуванням цифрових стоматологічних технологій, впроваджують реконструктивно-відновні втручання на тканинах пародонта із застосуванням новітніх регенераторних методів усунення кісткових дефектів, використовують ортопедичні методи лікування захворювань тканин пародонта на тлі підтримувальної пародонтологічної терапії після протезування тощо.

Всі співробітники кафедри мають першу або вищу лікарську категорію та проходять підвищення кваліфікації за кордоном. Стоматологічний медичний центр оснащений найсучаснішим обладнанням, на якому співробітники кафедри мають змогу навчати молоде покоління лікарів, удосконалювати знання лікарів з досвідом роботи та проводити спеціалізацію тим, хто захотів опанувати ще якийсь новий для себе напрям в стоматології.

Метою діяльності кафедри є удосконалення навчального процесу, підвищення якості професійної підготовки медичних кадрів, покращення надання висококваліфікованої та спеціалізованої консультативно-лікувальної допомоги пацієнтам та співробітникам університету, більш ефективне проведення наукових досліджень, а також апробації нових медичних технологій.

Співробітники кафедри не припиняли лікувальну роботу в момент повномасштабного вторгнення, надавали й надають необхідну допомогу як військовослужбовцям, так і цивільному населенню. Діяльність кафедри стоматології забезпечується шляхом лікувального навантаження штатного складу викладачів кафедри. Весь обсяг виконаної роботи фіксується у відповідних затверджених обліково-звітних формах МОЗ України (наказ № 302 від 27 грудня 1999 р.), які зберігаються в реєстратурі СМЦ НМУ та на кафедрі, а також в лікувальних звітах, що подаються в лікувальну частину університету.

Випускники кафедри стоматології працюють не лише в Україні, а й в багатьох країнах світу, включаючи США і країни Європейського Союзу. Всі роки існування колектив кафедри розробляє нові технології для практичної охорони здоров'я, активно працює над впровадженням інновацій в клінічну практику.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не має конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерело фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Згода на публікацію. Всі автори ознайомлені з текстом рукопису та надали згоду на його публікацію.

Перелік посилань знаходиться в редакції журналу.

10th anniversary of the Department of dentistry of the Institute of post-graduate education of Bogomolets National Medical University

Reshetnyk L., Proschenko A., Stolyar V., Volynets V.

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

Summary. This paper highlights the history of the Department of Stomatology of the Institute of Postgraduate Education of Bogomolets National Medical University for the 10th anniversary of its foundation, its achievements, and prospects for development.

Keywords: Department of Stomatology, Institute of Postgraduate Education, National Medical University named after O. O. Bogomolets, history.

Решетник Людмила Леонідівна — PhD, доцент кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна, e-mail: reshetnik.lujdmila@gmail.com, тел. +38(097) 281 73 08.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9295-7800>

Проценко Андрій Миколайович — кандидат медичних наук, доцент, в. о. зав. кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6368-0440>

Столяр Вікторія Григорівна — MD, PhD, кандидат медичних наук, доцент кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9456-1113>

Волинець Вікторія Миколаївна — MD, PhD, кандидат медичних наук, доцент кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2978-5019>

Стаття: надійшла до редакції 18.09.2024 р. — прийнята до друку 15.10.2024 р.